

При цьому звертає на себе увагу той факт, що в жодному із запропонованих в літературі визначень не робиться акцент на житлові потреби дитини і відповідно на цільове призначення аліментів для задоволення житлових потреб дитини. Але в сучасних умовах постійного і вагомого зростання розміру комунальних платежів за місцем проживання дитини постає питання про направленість аліментів на задоволення житлових потреб дитини, зокрема у вигляді оплати необхідних комунальних платежів.

Як відомо комунальні платежі нараховуються на кожну особу, що зареєстрована на конкретній житловій площі, незалежно від її віку, тобто в тому ж числі і на дітей. Однак платники аліментів далеко не завжди вважають сплату комунальних платежів цільовим витрачанням аліментів, зазначаючи що їх не можна відносити до фізичних, духовних та інших потреб дитини. Судова практика з цього питання також різниться. Є судові рішення за якими при нарахуванні аліментів враховуються комунальні платежі, але є й такі в яких зазначається, що сплата комунальних платежів не націлена на задоволення інтересів дитини.

Особливої актуальності це питання набуває у сучасних відносинах з отримання державної субсидії згідно із Постановою Кабінету Міністрів «Про спрощення порядку надання населенню субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива» в редакції від 13.09.2017 року. Відповідно з цією Постановою для нарахування означеної субсидії вирішальне значення мають всі доходи сім'ї. І тут виникає питання чи можна і чи потрібно аліменти на дитину розглядати, як доходи сім'ї. Якщо вважати, що за цільовим призначенням аліменти направлені на задоволення житлових прав дитини, то вони повинні враховуватися при призначенні субсидії, як вид доходу сім'ї, якщо ж в цільове призначення аліментів не входить задоволення житлових потреб дитини, то аліменти не повинні вважатися доходом сім'ї.

Остаточо вирішує цю проблему і дає відповідь на означені питання Наказ Міністерства праці та соціальної політики України «Про затвердження методики обчислення сукупного доходу сім'ї для всіх видів соціальної допомоги» в редакції від 02.09.2016 року. Згідно пункту 5.13 цього Наказу до сукупного доходу сім'ї враховуються отримані аліменти.

Таким чином можна зробити висновок, що сплата комунальних платежів за дитину повинна включатися до цільового призначення аліментів на дитину і розмір комунальних платежів обов'язково повинен враховуватися при обчисленні розміру аліментів на дитину.

Як свідчить практика, така позиція законодавця навряд чи відповідає інтересам дитини і не може вважатися такою, що направлена на захист прав та

інтересів дитини. Внаслідок означених законодавчих положень значна частина аліментних платежів фактично повинна витрачатися не на задоволення інтересів і розвиток дитини, а на погашення заборгованостей за проживання дитини.

Думається, що пункт 5.13 доцільно виключити із зазначеного Наказу і не розглядати аліменти, як вид сукупного доходу сім'ї в силу їх цільової спрямованості на культурний, духовний, творчий, тощо розвиток дитини. Саме в такому випадку сім'я може претендувати на отримання субсидії від держави на оплату комунальних послуг, а аліментні платежі направити безпосередньо на всебічний розвиток, задоволення потреб та інтересів дитини, яка отримує аліменти.

*Адаховська Надія Сергіївна,
кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ІНСТИТУТ ПРАВА НАСТАВНИЦТВА В УКРАЇНІ

Майбутнє будь-якої держави, будь-якої нації – це діти. Тому, проблема забезпечення підростаючому поколінню необхідних правових умов і гарантій їх повноцінної і гармонійного життя є головним умовою існування суспільства.

Для будь-якого суспільства характерно те, що з втратою або зниженням потенціалу загальнолюдських і духовних цінностей проявляє себе феномен розвитку соціального сирітства та, як наслідок – зростання числа дітей, які залишилися без піклування батьків.

У зв'язку з цим перед державою і суспільством стоїть двояка задача. По-перше, шляхом удосконалення соціально-економічних відносин підвищити престиж сім'ї та зміцнити її морально-побутові основи, сприяти відродженню і зміцненню загальнолюдських і духовних цінностей, що може істотно вплинути на зменшення чисельності дітей, які залишилися без батьківського піклування. По-друге, держава і суспільство повинні виступити гарантом соціальної захищеності таких дітей, взяти на себе обов'язок і забезпечити достатніми економічними, соціальними, духовними і моральними ресурсами, здатними створити їм умови для нормального життя, навчання, розвитку всіх задатків і здібностей, професійної підготовки, адаптації до соціального середовища і максимально безболісного входження в цю середу, компенсуючи тим самим в досить повній мірі відсутність батьківського піклування.

Діти не повною мірою здатні усвідомлювати свої інтереси. При цьому дитина має право висловлювати свою думку в сім'ї під час вирішення будь-якого питання, що зачіпає її інтереси (ст. 171 СК України). Оскільки вона

усвідомлює свої потреби на своєму психічному рівні, то їй завжди потрібна підтримка. Запорукою цього може стати підтримка наставника. Наставництво не є новим поняттям, адже формально чи неформально воно здійснюється протягом досить тривалого часу. У світовій практиці термін «наставництво» відомий давно. Наприклад, у США система працює з 1904 року.

8 вересня 2016 року Верховна Рада внесла зміни до Закону України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування». У законі, зокрема, окреслюють поняття «наставник» і «наставництво», визначають основні напрямки підготовки дітей до самостійного життя.

У відповідному Законі визначено поняття наставника і наставництва:

«Наставник – повнолітня дієздатна особа, яка здійснює діяльність з надання дитині, яка проживає у закладі для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, іншому закладі для дітей, індивідуальної підтримки і допомоги, перш за все в підготовці до самостійного життя»;

Наставництво – добровільна безкоштовна діяльність наставника з надання дитині, яка проживає у закладі для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, іншому закладі для дітей, індивідуальної підтримки і допомоги, перш за все в підготовці до самостійного життя «.

Найважливіше, без чого не може бути наставництва – це довірічі відносини, що виникають в процесі спілкування. Наставник не дає оцінку, не судить, але надає всебічну підтримку і є провідником на шляху особистісного зростання вихованця. Наставник допомагає дитині повірити в себе і розвинути впевненість у власних силах, сприяє створенню умов, при яких з'являється можливість краще пізнати себе, усвідомити мету життя і навчитися брати на себе відповідальність за їх здійснення.

Інститут наставництва є колосальним кроком назустріч здоровому суспільству. Кожній дитині протягом його життя доводиться стикатися з переліком різних питань, від «що таке добре і що таке погано» до «який вибрати інститут для надходження», при цьому, у дітей, які ростуть в повних сім'ях є можливість звернутися з подібними питаннями до батькам, родичам, друзям батьків і почути думки і побачити різні приклади навколо. Діти, що ростуть в закладах для дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування, не мають доступу до таких, здавалося б, звичайних речей.

Особливістю даного Закону є визначення діяльності наставника з надання допомоги в підготовці до самостійного життя дитині, позбавленій батьківського піклування. Напрямок Наставництва мають досить широкий спектр: допомога в навчанні, соціалізація дитини, допомога в розвитку комунікативних здібностей,

допомога в побудові цілей, розвиток інших здібностей дитини, підготовка дитини в самостійному житті.

Варто зазначити, що особливості організації наставництва пов'язані з тим, що дитина-сирота передається під нагляд наставника тимчасово до її подальшого сімейного влаштування. У деяких випадках наставництво використовується як підготовка дитини і сім'ї до опіки або усиновлення. Наставництво – хороший спосіб придивитися сім'ї та дитині один до одного. При переході на постійні форми влаштування буде простіше пережити адаптацію, тому що досвід життя в родині у дитини вже є.

Правовою підставою виникнення наставництва є договір, який укладається між центром соціальних служб для сім'ї, дітей і молоді за місцем проживання дитини, наставником та адміністрацією закладу, в якому проживає дитина, в інтересах якої укладається такий договір. Предметом договору про наставництво є підтримка та допомога у підготовці до самостійного життя. Обов'язковою є згода дитини при укладенні такого договору, за винятком випадків, якщо така дитина у зв'язку зі своїм віком або станом здоров'я не усвідомлює факт скоєної дії. Такий договір укладається в письмовій формі і підлягає попередньому узгодженню з органом опіки та піклування. Майбутньому наставнику перед укладенням договору про наставництво необхідно обов'язково пройти курс підготовки з проблем соціальної адаптації дітей та їх підготовки до самостійного життя за програмою, затвердженою центральним органом виконавчої влади. Наставник несе відповідальність за дитину. Служби у справах дітей контролюють дотримання прав дітей, над якими встановлено наставництво. У разі заподіяння шкоди життю і здоров'ю дитини або в разі такої загрози дитині орган опіки та піклування припиняє дію договору про наставництво. Існують і обмеження для укладення такого договору, наприклад, наставниками не можуть бути особи, які: обмежені у дієздатності або визнані недієздатними; позбавлені батьківських прав, якщо ці права не були поновлені; знаходяться на обліку або на лікуванні у психоневрологічному чи наркологічному диспансері; зловживають спиртними напоями або наркотичними засобами; не мають постійного місця проживання та постійного заробітку (доходу) і ще деякі категорії осіб.

Виходячи з аналізу специфіки категорії наставництва, можна стверджувати, що воно є найважливішим ресурсом підтримки розвитку потенціалу дітей-сиріт і дітей, які залишилися без піклування батьків, а також сприяння їх ефективній соціальній інтеграції.